



INDSTILLINGER TIL KL'S KLIMAPRIS 2025

Bæredygtigt byggeri



Indholdsfortegnelse

Hampens Hus (Guldborgsund Kommune)	2
Kompetanceforløb for lokale håndværkere (Helsingør Kommune)	4
Rønde Børnehus (Syddjurs Kommune)	6

Hampens Hus (Guldborgsund Kommune)

Beskriv indsatsen kort

Byggebranchen tegner sig ifølge FN for 40% af de samlede CO2-udledninger globalt. Hampens Hus er et visionært værdikæde-projekt, der skal inspirere og vise vejen til en bæredygtig byggebranche med biobaserede byggematerialer som omdrejningspunkt. Til efteråret 2025 vil Hampens Hus stå færdigt ved Merkurs Plads 1, 4800 Nykøbing F. Alle partnere vil løbende dele deres viden for at sikre maksimalt udbytte for så mange som muligt - både i byggebranchen og i andre led af den biobaserede værdi-kæde.

Kommunens rolle i indsatsen

Kommunen har flere roller i den grønne omstilling som virksomhed, myndighed, selskabsejer og facilitator. Hampens Hus er et projekt, hvor flere af rollerne er i spil på samme tid. Dette gælder i kommunens rolle som virksomhed (bygherre). Kommunens rolle som myndighed er også i fokus, da biobaserede byggematerialer stiller nye krav til sagsbehandling. Kommunens rolle som facilitator er ligeledes fremtræden, da kommunen ønsker at facilitere omstillingen fra fossile til biobaserede ressourcer.

Kriterie 1: Indsatsens effekt og spredningspotentiale. Hvordan har indsatsen potentiale til at blive spredt til andre fagområder, aktører eller til andre kommuner. Og hvad har effekten været?

Fire måneder efter vedtagelse af den Bæredygtige Indkøbs- og Udbudspolitik offentliggjorde Guldborgsund Kommune planerne for udbud af Hampens Hus. Hampens Hus skal bygges med flest mulige hampe-produkter for at vise den lavest mulige klimabelastning til følge. Ambitionen er, at få dilemmaer frem og tydeliggøre, hvor og hvorfor vi har prioriteret materialer eller design, som i sidste ende måske medfører en dårligere LCA-beregning. Hampens Hus skal vise muligheden for at bygge opvarmede og uopvarmede byggerier. Det

skal monitoreres og gøre os klogere på, hvordan vi skal bygge fremover og skabe en lille bølge i det store hav til en hurtigere omstilling af dyrkning af industri-hamp i Danmark.

Kriterie 2: Indsatsens læringspotentialer

Hvilken læring har indsatsen bidraget med til det fremadrettede arbejde med den grønne omstilling i kommuner?

De involverede partnere i Hampens Hus-projektet arbejder ud fra et 'åben bog'-princip, hvor viden og erfaringer deles på tværs for at opnå maksimalt udbytte for så mange som overhovedet muligt. Dette gælder ikke blot materialedokumentation men også eksempelvis ift. myndighedsbehandling, udbudsmodeller, partneraftale mellem totalrådgiver og hovedentreprenør samt erfaringsudveksling ift. dyrkning af hamp på Lolland-Falster. Andre kommuner er mere end velkomne til at følge med i byggeriet af Hampens Hus. Guldborgsund Kommune vil desuden opfordre andre kommuner til gennem deres indkøb og udbud at fremme samarbejder, partnerskaber og innovation med afsæt i grøn omstilling.

Kriterie 3: Indsatsens nytænkende og innovative karakter

Hvordan er indsatsen enten i proces, formål eller i resultat nytænkende og innovativ?

Hampens Hus skal være omdrejningspunkt for at arbejde med etablering af nye lokale værdikæder baseret på dyrkning af hamp. Hampens Hus bliver et fysisk fix-punkt og living lab, hvor alle interesserede inviteres til at opleve et åndbart hus med mange forskellige hampebaserede materialer – fra gulv til tag. Hampens Hus vil huse en anden grøn-omstillings-løsning: en pilotproduktion af varmtvandsfisk i et RAS-system (Recirculating Aquaculture System). Den høje luftfugtighed fra fiskeproduktionen vil bidrage til en stresstest af byggematerialerne, som vil blive monitoreret.

Kriterie 4: Indsatsens lokale forankring

Hvordan er indsatsen lykkedes med at skabe relevant opbakning og følgeskab blandt f.eks. borgere, erhvervet, medarbejdere i flere forvaltninger, lokalpolitisk etc.?

Hampens Hus er initieret af Guldborgsund Kommune på tværs af flere forvaltninger, herunder Center for Teknik & Miljø og Center for Politik & Personale. Hampens Hus er dog langt fra et rent kommunalt projekt. Bag projektet står ligeledes Center for erhvervsrettede uddannelser Lolland-Falster (CELFI), Landboforeningen Agrovi, erhvervs-fremmeorganisationen Business Lolland-Falster samt Bioøkonomisk Vækstcenter. Totalrådgiver og arkitekt er nikolova/aarsø, hovedentreprenør er Adserballe & Knudsen A/S, Structured Environment står for beregning af de bærende konstruktioner, DTU står for monitorering, Birkelink for grøn projektudvikling. Hampens Hus medfinansieres af Realdania og EU-projektet BBOBB.

Kompetenceforløb for lokale håndværkere i bæredygtigt og mere cirkulært byggeri (Helsingør Kommune)

Beskriv indsatsen kort

Helsingør Kommune ønskede via et kompetenceforløb at klæde lokale virksomheder i kommunen på til de krav, der forventes i de kommende år, når det gælder bæredygtigt og cirkulært byggeri. Målgruppen er arkitekt- og rådgivningsvirksomheder samt entreprenører- og håndværksvirksomheder, der arbejder inden for bygge-, anlægs- og installationsbranchen. Kompetencetilbuddet bestod af tre moduler af hver tre timers varighed, hvor 3. modul var opdelt og målrettet hhv. udførende og rådgivende virksomheder.

Kommunens rolle i indsatsen

Helsingør Kommune har udviklet kompetenceforløbet i samarbejde med Michael Nielsen, der ligeledes fungerede som moderator ved de fire moduler. Michael har indgående branchekendskab via mange års arbejde med byggeriets udvikling og innovation i bl.a. DI, Dansk Byggeri og CONCITO samt som aktivt bestyrelsesmedlem i en række virksomheder og organisationer i byggeriet. Kommunen har finansieret udvikling og afholdelse af forløbet samt selv bidraget med oplæg undervejs som planmyndighed og bygherre.

Kriterie 1: Indsatsens effekt og spredningspotentiale. Hvordan har indsatsen potentiale til at blive spredt til andre fagområder, aktører eller til andre kommuner. Og hvad har effekten været?

Der var meget stor interesse for tilbuddet og forløbet fik en rigtig god evaluering af deltagerne. Selvom mange af virksomhederne i kommunen er små og ikke selv står foran ESG rapportering, så skal de ofte levere data til større samarbejdspartnere. Nu har de fået indsigt i, hvad det går ud på og konkrete eksempler på, hvordan de selv kan arbejde med bæredygtighedsdagsordenen i egen virksomhed. Repræsentanter fra branchen har sagt, at det har givet et stort kollektiv løft, hvor alle har flyttet udviklings fokus. Der er et stort spredningspotentiale i at udbrede konceptet til andre kommuner. Der er så vidt vides ingen andre kommuner, der har afprøvet et tilsvarende forløb målrettet byggeriet.

Kriterie 2: Indsatsens læringspotentiale

Hvilken læring har indsatsen bidraget med til det fremadrettede arbejde med den grønne omstilling i kommuner?

Det er en god investering at lave et branchespecifikt vidensløft. Deltagerne har fået oversat en masse regler og termer, og de har fået en masse inspiration til både store og små ting, som

de selv kan gøre. Samtidig har de på tværs af branchen fået skabt kontakter til lokale virksomheder, som kan være mulige samarbejdspartnere på projekter, hvor nye værktøjer, materialer, arbejdsmetoder mv. skal afprøves og anvendes. Det har fungeret godt med kombinationen af 2 fællesmoduler et modul målrettet hhv. de udøvende håndværkere og til rådgiverne, med udgangspunkt i de to gruppers forskellige præmisser. Det var altafgørende for kompetenceforløbets succes med dygtige og relevante oplægsholdere.

Kriterie 3: Indsatsens nytænkende og innovative karakter

Hvordan er indsatsen enten i proces, formål eller i resultat nytænkende og innovativ?

Samarbejdet mellem kommunen og erhvervslivet med fokus på bæredygtigt og cirkulært byggeri er nyt. Det har været alt afgørende for forløbets relevans, at det er udarbejdet i samarbejde med en, der har indgående branchekendskab og som ved hvilke problemstillinger, der præger hverdagen i branchen. Det er en branche præget af mange traditioner, som kan blive udfordret i forbindelse med den grønne omstilling. Det har også været vigtigt, at kommunen selv gav et bud på, hvordan kommunen som bygherre vil efterspørge klima- og bæredygtighed i forbindelse med udbud i fremtiden og viste gode cases på, at klima- og bæredygtighed i byggeprojekter ikke behøver at være en meget dyrere løsning.

Kriterie 4: Indsatsens lokale forankring

Hvordan er indsatsen lykkedes med at skabe relevant opbakning og følgeskab blandt f.eks. borgere, erhvervet, medarbejdere i flere forvaltninger, lokalpolitisk etc.?

Forløbet er udviklet i forlængelse af et tæt og godt tværfagligt samarbejde mellem OneStop Erhverv og Klimasekretariatet. Med deltagelse af 56 lokale repræsentanter fra branchen, så blev forløbet meget vel modtaget og bredt forankret fra starten lokalt og med deltagere fra både den aktivt udøvende og rådgivende del af branchen. En lokal repræsentant fra branchen har her 6 måneder senere sagt, at det har givet et stort kollektiv løft blandt håndværkerne, hvor resultatet er, at de der deltog klart, har flyttet deres udviklingsfokus mod bæredygtighed og cirkulært byggeri. Der været en efterspørgsel på en opfølgning på forløbet, hvilket kommunen forventer at gennemføre inden sommerferien 2025.

Rønde Børnehus er programmeret som pilotprojekt ud fra Syddjurs Kommunes Bæredygtighedsstrategi for kommunale ejendomme. Et byggeri, hvor arkitektur, funktionalitet og cirkularitet går hånd i hånd. Et byggeri med respekt for børnenes fremtid (Syddjurs Kommune)

Beskriv indsatsen kort

Syddjurs Kommune har udviklet en bæredygtighedsstrategi for kommunale ejendomme, der skaber fælles retning og mål for mere bæredygtighed i kommunale bygninger. Vi skærper vores valg og for at det lykkes, skal der bl.a. være særligt fokus på tværfaglig anvendelse af arealer. Det viser sig bl.a. i Rønde Børnehus pilotprojekt, hvor vi i enighed med brugeren bygger så få m² som muligt og gør det så bæredygtigt som muligt. For børnenes fremtid.

Kommunens rolle i indsatsen

Syddjurs Kommune har programmeret et pilotprojekt efter Bæredygtighedsstrategien, hvor arkitektur, funktionalitet og cirkularitet går hånd i hånd. En institution med stor respekt for børnenes fremtid. Rønde Børnehus er til 112 børn (0-6 år), med mulighed for udvidelse. Ibrugtagning primo 2026. Syddjurs Kommune har tilsluttet sig Reduction Roadmap og pilotprojektet forsøges bearbejdet som et af de første institutioner i Danmark som kommer i overensstemmelse hermed 5,8 kg CO₂ pr m² pr år.

Kriterie 1: Indsatsens effekt og spredningspotentiale. Hvordan har indsatsen potentiale til at blive spredt til andre fagområder, aktører eller til andre kommuner. Og hvad har effekten været?

Bæredygtighedsstrategi og pilotprojekt har stor interesse i andre kommuner og hos samarbejdspartnere i Byggeriet. Ved gennemførelse af et bæredygtigt byggeri er der helt særligt fokus på tidlig inddragelse og samarbejde mellem totalentreprenørteam og bygherre, for at sikre et tættere samarbejde omkring udvikling af projektet. We Build Denmark har givet støtte til Totalentreprenørteamet til samarbejde omkring innovation af bæredygtige løsninger som kan indgå i projektet Pilotprojektet og strategien blev præsenteret på Building Green

Århus 2024 og erfaringerne kommer på Building Green igen i 2025. Der arbejdes på en kommende netværksgruppe omkring bæredygtighed i Øst/Midtjylland (mindre kommuner).

Kriterie 2: Indsatsens læringspotentialer

Hvilken læring har indsatsen bidraget med til det fremadrettede arbejde med den grønne omstilling i kommuner?

Fælles mål for mere bæredygtighed i Syddjurs Kommune kræver mod, fra Byråd og forvaltning, til at tænke anderledes og kræver særlig handling at gennemføre. Nye metoder og løsninger afprøves for at mindske klimaaftrykket og styrke biodiversiteten. Vigtigt og nødvendigt at skabe tværgående samarbejde internt og eksternt og gennemføre fælles handling. F.eks. samarbejder pilotprojektet med forsikringsselskabet for at finde afhjælpende tiltag til de udfordringer der kan være ved nye løsninger og materialer. Baseline skal udvikles og opdateres løbende, så handlingerne synliggøres. Dette kræver, at der bliver mere fokus på CO2-registrering, hvor vi i dag er mere dygtige til registrering i kr/øre.

Kriterie 3: Indsatsens nytænkende og innovative karakter

Hvordan er indsatsen enten i proces, formål eller i resultat nytænkende og innovativ?

Syddjurs Kommune ønsker at opføre projektet med så lav klimapåvirkning målt i CO₂ pr m² pr år som muligt og ligeledes med fokus på biodiversitet. Det bebyggede areal begrænses og reducerer den samlede klimapåvirkningen. Bygningsdesign og materialevalg optimeres og der benyttes genbrugs- og biogene materialer (halmelementer) og udearealer berøres mindst muligt. Cirkulært bæredygtigt byggeri, hvor konstruktioner og enkeltkomponenter skal kunne adskilles, udskiftes, og indgå i et cirkulært kredsløb i bygningens drift og ved endt levetid. Design for adskillelse skal være med til at sikre bygningen en lang levetid, lave driftsudgifter, samt en høj miljømæssig og økonomisk værdi i fremtiden.

Kriterie 4: Indsatsens lokale forankring

Hvordan er indsatsen lykkedes med at skabe relevant opbakning og følgeskab blandt f.eks. borgere, erhvervet, medarbejdere i flere forvaltninger, lokalpolitisk etc.?

Byrådets godkendelse af strategien, hvor vi bygger så lidt som muligt, har konsekvens for alle afdelinger i Syddjurs Kommune, hvor der, som i andre kommuner, er ønsker og behov for renovering, tilbygning, nybyggeri samt drift og vedligehold. Arbejdet, at skabe følgeskab, er i proces. Lokale håndværkssvirksomheder inviteres til dialog- og inspirationsmøder om bæredygtige tiltag og får konkret mulighed for hjælp til LCA udfordringer. Pilotprojektet har opnået stor interesse blandt andre kommuner, rådgivere, lokalsamfund og lokal politisk. Der er opbakning og følgeskab fra brugere. Naboerne inviteres til byggepladsen og har mulighed for at følge udførelsen og levere genbrugsmaterialer og planter.